

15.11.14

Dia internacional
de l'escriptor
perseguit

Escrits d'Eritrea

V Premi Veu Lliure-PEN Català a Dessale Berekhet

Organitzat:

PEN

català

Associació per a la promoció de la literatura catalana i la defensa dels drets dels escriptors catalans. Organitzat per la Generalitat de Catalunya i el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Amb la col·laboració de:

El 14 de novembre de 2014, en el marc de la commemoració del **Dia Internacional de l'Escriptor Perseguit**, s'atorgà el *V Premi Internacional Veu Lliure-PEN Català* a l'escriptor d'Eritrea **Dessale Berekhet**, acollit a Noruega dins de la xarxa internacional de ciutats refugi, ICORN (International Cities of Refuge Network).

El premi pretén mostrar la solidaritat i el suport a tots aquells escriptors i escriptores empresonats, perseguits o amenaçats a causa dels seus escrits i portar a terme un dels objectius del PEN Català, la defensa dels drets dels escriptors a expressar-se lliurement. En la seva primera edició, l'any 2010, el premi va recaure en l'escriptor i periodista cubà **Normando Hernández González**. L'any 2011 el guardonat va ser l'escriptor algerià d'expressió amaziga **Salem Zenia**, el 2012, el txadià **Koulsy Lamko** i el 2013 va ser guardonada l'escriptora de Nagalàndia, **Easterine Kire**.

* * *

Dessale Berekhet

Va néixer a Eritrea a mitjans dels anys 70. Bona part de la seva infància la va passar en una escola aïllada, marcada per uns principis forts i radicals.

Ha dedicat la seva vida professional al periodisme i a la literatura. Des de la ràdio i des de dos diaris independents, on tenia columnes d'opinió setmanals, Dessale ha realitzat una important tasca de **promoció de les llengües tigre i tigrinya**. Pel que fa al vessant més literària de la seva tasca, ha publicat dos llibres culturals i cinc històries per a nens.

Com a periodista ha dut a terme una infatigable tasca en **defensa de la llibertat i dels Drets Humans**, convertint els seus textos en una arma de lluita contra la injustícia i la manca de democràcia imperant en el seu país. Aquesta determinació, però, va posar en greu perill la seva vida.

A Eritrea, governada per un únic partit, el Front Popular per la Democràcia i la Justícia, **la tasca de Dessale està considerada una amenaça i un desafiament**. El president del país, Isaias Afwerki, al poder des de la independència, l'any 1993, governa amb mà de ferro i no permet l'existència de més opcions polítiques que el seu propi partit, malgrat que la constitució estableix la pluralitat política.

L'any 2001 el règim, amb un nou i contundent cop de força, va prohibir la premsa privada i la situació es féu irrespirable per a qualsevol mitjà de comunicació que no fos totalment afí al règim. Dessale va fundar la revista en llengua tigre *Takijat*, que tingué una vida breu, com a conseqüència de la situació política. Testimoni de l'empresonament i la persecució de molts dels seus amics i col·legues de professió, Dessale es va veure forçat a fugir. Des del seu **exili a Uganda**, conjuntament amb d'altres periodistes eritreus,

impulsà el web www.unitedheartz.com, amb l'objectiu d'aportar informació veraç i lliure. El portal, però, va ser clausurat.

L'any 2013, juntament amb els seus compatriotes i col·legues de professió Ruth Zecarias Ghebre i Mebrahthu Teclesion Berhe, va ser guardonat amb el Premi Internacional de Premsa que atorga la CJFE (Canadian Journalists for Free Expression) pel seu compromís ferm amb un periodisme honest i lliure.

Actualment és l'**escriptor acollit a la ciutat noruega de Bø**, que forma part de la Xarxa Internacional de Ciutats Refugi per Escriptors Perseguits (ICORN) com Barcelona i Girona.

Recentment ha fundat el **PEN d'Eritrea**, tenint molt presents els seus col·legues morts, empresonats o exiliats com a conseqüència de la manca absoluta de llibertat d'expressió al seu país.

Biografia traduïda per Cinta Arasa

* * *

El **Premi Veu Lliure-PEN Català** s'entrega en ocasió de la Setmana del PEN a les Illes, que cada any se celebra dins la commemoració del Dia de l'Escriptor Perseguit, i va acompanyat pel recital **Rompre barrots**, que el 2014 va ser acollit a Lloseta, Ciutadella i Maó.

Els textos que es llegeixen en aquest acte són **d'escriptors que han estat perseguïts**. En motiu del **V Premi Veu Lliure-PEN Català** es va decidir demanar a Berekhet que enviés alguns dels seus textos per poder-los incloure. L'autor va fer arribar alguns dels seus escrits i poemes de companys seus empresonats a Eritrea.

A continuació reproduïm els textos en qüestió. Totes les traduccions (de l'anglès) són de Miquel Àngel Llauger.

Els quatre bous

Dessale Berekhet

Fa molt de temps, hi havia un grup de quatre bous salvatges. Es deien Chi'ay, Hamer, Diruy i Tsa'edu. Com que no vivien sota cap ésser humà, eren independents i lliures. Pasturaven de dia, i de nit bevien aigua i se n'anaven al seu cau a dormir. Després de dormir en pau, se n'anaven a pasturar una altra vegada, al matí.

Van viure així molt de temps, units per l'estimació; eren, també, molt feliços. Així i tot, la seva vida no era sempre pacífica. Els animals carnívors vagarejaven prop del cau tot el temps. Havien de pensar alguna cosa per defensar-se. Si no ho feien, serien el sopar d'aquells carnívors que erraven per casa seva.

Es van reunir per debatre la qüestió de com podien fugir d'aquell risc. Després de rumiar-hi, van establir un pla. Van acordar que cada un d'ells dormiria de cara a un dels punts cardinals (nord, sud, est i oest), per poder estar preparats per a qualsevol atac dels carnívors. Això faria que els seus enemics no tinguessin cap opció d'entrar, des de cap direcció.

Els carnívors no van abandonar els seus plans d'atrapar els bous. Ells també es van reunir i van debatre per dissenyar els mitjans per portar a terme les seves intencions. Un d'ells va suggerir el següent:

– Germans i germanes, tots sabem que la nostra germana la guineu és molt astuta; no trobeu que l'hi hauríem de preguntar?

– Sí, tens raó; és una idea molt bona –van avenir-se tots.

La van buscar per tots els voltants i finalment la van trobar.

– Estimada germana guineu, coneixes els quatre bous que viuen junts? –van preguntar.

– Sí, és clar que els conec! –va contestar la guineu, somrient.

Llavors, li van explicar el seu propòsit d'atacar els bous i les dificultats a què s'enfrontaven. Li van prometre una ració del seu menjar preferit si se li acudia un pla subtil per posar els quatre bous a les seves urpes.

– Això és bufar i fer ampolles! I per què en feu tant de rebombori? Deixeu-me fer. Una cosa, però: m'heu de prometre que tots mantindreu la vostra promesa –va dir la guineu.

– No t'has de preocupar d'això! –van dir tots els animals alhora.

* * *

L'endemà al matí, prest, la guineu va anar a veure els quatre bous; els va adreçar salutacions càlides, fingint que era una bona companya. També va fer amistat amb ells.

Com si es preocupés per ells, els va dir:

– Aquesta zona està infestada de carnívors; heu d'anar sempre amb molt de compte! –Tanmateix, estava cavil·lant per trobar alguna cosa que pogués dividir el grup.

Llavors, un dia, la guineu es va adonar que els quatre bous tenien quatre colors de pell diferents.

– Visca! Ja he trobat la solució! –va botar amb alegria.

Va mirar-los amb atenció.

Diruy tenia la pell negra, Tsa'edu blanca, Hamer vermella i Che'ay marró clar. La guineu estava segura que podia fer servir aquestes diferències entre ells per dividir-los. També sabia del cert que la seva divisió els faria vulnerables als atacs dels animals salvatges, que no aconseguien atrapar-los gràcies a la seva unitat.

La guineu no va poder aclucar l'ull en tota la nit, pensant en la manera d'aprofitar aquesta diferència entre els quatre bous. De matinada, la seva idea va prendre forma. Va sortir al matí molt prest per veure els bous i dur-la a terme.

– Bon dia, germans!

– Bon dia, guineu!

– Us porto males notícies. Els carnívors s'han acabat de preparar per atacar-vos. Només teniu temps si feu alguna cosa ara mateix! –la guineu instigava la por entre els bous.

Els bous tenien la guàrdia baixa i van recórrer a la guineu perquè els ajudés, dient:

–No hi ha ningú tan intel·ligent i tan creatiu com tu; si us plau, dóna'ns alguna idea que ens pugui salvar la vida.

– Naturalment, els carnívors només us podran atracar quan hagi caigut la fosca. I a cap de vosaltres, excepte el bou blanc, no se us pot veure de nit. Com que el color blanc de Tsa'edu reflecteix, us podrien atacar després de veure'l. Però els altres tres no tindreu problemes, ja que el vostre color no es veu en la fosca –va dir de manera casual, i va partir.

Més tard, els quatre bous es van reunir i van debatre la qüestió.

– No tenim res a fer. No és just que nosaltres tres ens posem en perill per culpa de Tsa'edu. Si us plau, germà Tsa'edu, deixa el nostre grup –van dir.

El pobre Tsa'edu no hi va poder fer res; va abandonar el grup i va començar a vagarejar a camp obert, en solitari. No gaire temps més tard, els carnívors el van trobar tot sol i se'l van repartir. Com a mostra d'agraïment, li van donar a la guineu part de l'estómac i de les butzes. També li van suplicar que fes el mateix amb els altres tres bous.

La guineu va tornar a anar a veure els tres bous, passades algunes setmanes.

– Sembla que el vostre problema està gairebé arreglat. Tanmateix, no estic tranquil amb el bou Hamer. Com que és de color vermell, és el que té més possibilitats que el vegin en la fosca. Per tant, no estic del

tot convençuda que estigueu segurs al cent per cent –va dir, fingint que es preocupava per la seva seguretat.

– La guineu té rao! –van dir els altres dos mirant el bou vermell amb sospites.

Hamer va comprendre bé el que volien dir les seves mirades. Va moure el cap, dient-se a ell mateix: “En lloc de posar-los en perill, els hauria de deixar i enfrontar-me al que vingui.” I va partir. No es va salvar del que temia. Va ser una presa fàcil per als carnívors. La guineu també va tenir la seva part pels seus fets traïdors.

Finalment, Chi’ay i Diruy eren els únics del grup que quedaven. La guineu tampoc no els va deixar en pau. Una vegada més, s’hi va acostar com si els comprengués. En lloc d’anar a veure’ls a tots dos junts, va optar per parlar amb Diruy a soles.

– Escolta, germà Diruy, ets de color completament negre. Cap animal carnívor no pot descobrir-te en la fosca, ni tan sols poden veure’t. O sigui que no juguis amb la teva vida estimada, dormint amb Chi’ay. Hauries de pensar en tu mateix! –li va dir.

El bou negre va creure la guineu, sense el més mínim dubte.

– Tens raó, estimada guineu. Gairebé he posat la meva vida en joc, sense adornar-me’n –va dir.

Després, va decidir no dormir amb Chi’ay, i els animals carnívors els van trobar tots dos tots sols i van acabar amb ells.

Aquesta vegada, però, la guineu no en va rebre cap part, de les preses. No quedava cap bou que fes que la seva feina traïdora resultés útil per portar-lo a la trampa. Els animals salvatges es van empassar tota la carn que hi havia sense deixar-ne ni un bocí per a ella. Plena de ressentiment, s’encenia de ràbia.

– D’acord; no podreu aclucar un ull, després d’haver-me pagat així! –va manifestar. Encara no s’ha decidit a venjar-se dels animals carnívors.

Adaptat d’un conte tradicional eritreu

Escriu sobre el nostre dolor!

Dessale Berekhet

Era un silenci absolut. En un poble com aquest, amb tantes cases, aquest silenci eixordador impressionava. Deu haver passat alguna cosa poc normal, vaig pensar. Era l'hora del dia en què la gent del poble hauria d'estar tornant a casa després de les feines fora del poble. Tanmateix, ningú partia ni tornava al poble. Tota la vida, els silencis tan intensos m'han pertorbat més que els estrèpits.

Em vaig sentir com si em trobés al mig d'un cementeri. Era un moment com mort, en què podies desitjar qualsevol mena de soroll, fins i tot un tret. Amb la mà, vaig fer sonar les coses que portava a la bossa, mentre buscava amb què rompre el silenci ominós. A la bossa hi havia una màquina de fotos, un aparell per enregistrar i una ràdio, que sempre portava amb mi quan viatjava. Quan era a punt d'encendre la ràdio, vaig veure Salomon (a qui estava esperant) que venia cap a mi.

Em va colpir, pensar com era d' excepcional trobar-me amb una única persona, en aquest poble que en la meua infantesa era ple de gent.

Salomon em va saludar amb molta fredor. Sense afegir ni un mot, caminava davant meu com si em conduís a una casa endolada.

Després de caminar una mica, ens vam acostar a l'entrada d'una barraca. Vam sentir un soroll feble que venia de dins. Salomon es va aturar i em va mirar.

– El pare canta. No descansa ni un moment de recitar aquest poema, tot el dia. Està aquí tancat i se'l menja la soledat. Pobre, no el veurà ningú si mor aquí dintre! –va dir.

Vaig intentar escoltar el contingut del poema. No era gaire clar. Finalment, crec que vaig sentir això:

– Angeb, fill de Mihur, Angeb,
ara que se t'han juntat l'esquena i els genolls,
que tremoles mentre a fora fa sol,
que et dóna el menjar la teva nora,
que estàs estret pertot i no tens matalàs,
que estàs envoltat de dolor i soledat,
parteix, ja n'has tingut prou, del món.

La veu que recitava el poema transmetia un dolor profund.

– “Ara que et dóna el menjar la teva nora...”, on dimonis té una nora? –va dir Salomon, i va obrir la porta i m'hi va fer entrar.

L'home que hi havia a dins va interrompre la recitació i va dir, amb veu feble:

– Sooooo!

– Som nosaltres, pare. Com t'ha anat el dia? –va dir Salomon.

– Em pensava que era aquell poltre maleït. Ets tu, Silum, fill meu? –va dir. Semblava que l'home no esperava cap visita.

– Sí, sóc jo. Hi ha una altra visita per a tu –va contestar Salomon.

– Una visita per a mi? I per què em vol visitar avui? –la resposta del pare mostrava el gran menyspreu que sentia per ell mateix.

M'hi vaig acostar per encaixar.

– No et veurà, pregunta-li –em va dir Salomon.

– Quina edat teniu, senyor Haile? –vaig començar amb les meves preguntes.

– Ja he renunciat a demanar unes ulleres. Els ulls m'han traït, fill meu! –va dir mig tancant els ulls per veure'm.

La resposta em va fer veure que no només els ulls, sinó també l'oida, l'havien traït. Vaig somriure mirant cap al seu fill, Salomon, i el vaig mirar de manera interrogant.

– Té el cor desajustat, tot li falla. S'ha pensat què li demanaves si l'havies reconegut. Si li demanes quina edat té, cada setmana la canviarà. Avui et dirà que té 105 anys, i d'aquí una setmana et dirà: “No en puc tenir més de 90”. Tot el que té a veure amb el pare és esgotador! –va dir Salomon inclinant el cap.

– Així, se'n recordarà de la història sobre la qual li vull preguntar? –vaig preguntar a Salomon.

– No pateixis per si recordarà històries. Se'n recordarà. Al cap i a la fi, quina feina ha fet millor que contar històries, tota la seva vida? Tots els companys de la seva edat s'han passat la vida lluitant contra la vida, fins a morir. I ell encara és aquí contant històries! –va dir somrient amb menyspreu.

Em va semblar que el menyspreu cap al senyor Haile també me l'aplicava a mi i a la meva professió.

“Quina feina he fet millor que contar històries?” La pregunta em feia voltes al cap. Abans de trobar cap resposta satisfactòria a la pregunta que em feia, Salomon va parlar en veu alta.

– Pare, el convidat que hi ha aquí escriu històries. Ha vingut per preguntar-te coses dels gegants extingits que es deien Qom Rom, que abans vivien al nostre poble.

– Què hi ha dels Qom Rom? Què els va passar que no ens hagi passat a nosaltres? –va preguntar en veu alta el senyor Haile.

Per què la gent amb problemes d'oida parla fort? No entenc si és perquè es pensen que tothom té problemes d'oida o perquè no poden controlar el so que emeten.

– Com eren de grossos? –vaig preguntar, també en veu alta, al senyor Haile.

– Com de grossos? Com t'ho diria? Eren immensos! Coneixes la vall ampla que en diuen Wedeg Rom? Un d'aquells Romay arribava de banda a banda de la vall estirant les cames, mentre agafava aigua del fons –va dir, estirant les mans en un esforç per donar-me'n una imatge clara.

– Deus haver vist el cementeri del poble Rom, a Debesh. Cada tomba és tan grossa com aquesta casa on som. També diuen que tenien un pou d'aigua a Gobo Abi (la Gran Muntanya). Segons el mite, un Romay,

dret sobre el cim del Gobo Abi, ens podria agafar a tots tres amb els dits! –s'esforçava a somriure amb les seves genives sense dents.

El poble està envoltat de muntanyes. Gobo Abi, tal com indica el seu nom, és la muntanya més alta de la zona. Vaig trobar molt difícil imaginar-me una criatura que pogués estirar els braços i arribar fins allà on jo seia.

No era la primera vegada que sentia la història. Quan érem infants, ens contaven moltes històries del poble extingit dels Rom. Hi ha molts de llocs que n'agafen el nom, i existien molts vestigis al voltant del poble. Quan passava al costat de la tomba del poble dels Rom, hi havia una idea que sempre em passava pel cap. Què hi trobaríem si excavéssim i miréssim a dins? Passar pel costat d'un cementeri era molt agosarat en la nostra tradició: d'excavar una tomba, no en parlem.

– Senyor Haile, deixem de banda totes les altres històries. Em podríeu relatar, de moment, com és que els Qom Rom es van extingir? –vaig dir en el mateix to elevat.

– Fill meu, els Qom Rom es van extingir a causa d'una benedicció! –va dir, mirant cap a Salomon.

– Una maledicció o una benedicció? –en volia estar segur.

En aquest poble, ningú no fa res si no té una benedicció. Quan viatges, quan has de llaurar la terra o dur els animals a pasturar, quan penses en el matrimoni... sempre has de demanar la benedicció dels majors: de totes totes. Tothom fa coses bones per guanyar benediccions. Si no ho fessin, no gosarien fer moltes coses, no fos que els majors els maleïssin. Com era, doncs, que els Qom Rom s'havien extingit per una benedicció? Això no hi era, a cap de les històries sobre ells que jo coneixia. O bé no l'he sentida mai, o bé simplement l'he oblidada, vaig pensar.

– Com és que una benedicció...? –vaig dir, intentant enganxar el senyor Haile.

– Sí, va ser una benedicció. Però és el que van triar. Tenien la ira de Déu sobre ells, però Ell els va donar una elecció. “Us he de castigar amb una maledicció o una benedicció?”, els va demanar. Ells van contestar que s'estimaven més una benedicció que una maledicció –va contar amb un somriure esvaït al seu rostre arrugat.

– I després? –em sentia encuriósit.

– Els va beneir: “Que les vostres esposes només donin a llum fills mascles, i els vostres animals només femelles!” Els del poble Qom no tenien gaire cervell. “Aquesta és la millor benedicció que ens podem guanyar”, van dir amb felicitat. Com saps, la nostra societat considera que és un do quan l'esposa d'algué dona a llum un nen. En una societat patriarcal, se suposa que un infant mascle és la mà dreta dels pares, mentre són vius. També és el seu hereu quan moren. I quan el bestiar dona a llum femelles fa que n'hi hagi més –va dir, acaronent-se els bigotis escassos de la barbata.

– I com és que aquesta benedicció va portar a la seva extinció? –vaig preguntar, tot i que entenia la fi de la història.

– Escolta. Després de molt de temps, el poble dels Rom es van trobar que s’havien quedat només amb població masculina. No podien trobar parelles amb qui donar continuïtat al seu llinatge. Tot el seu bestiar eren femelles i no podien trobar mascles amb què acoblar-se. Els pares ens contaven que així és com es van extingir. Altrament, els Rom podrien haver aniquilat la raça humana de la Terra! –va dir amb un sentiment d’abatiment.

– També es contava que va baixar la població dels Rom a causa de la guerra. No van tenir mai noció dels nombres. De manera que tenien una forma diferent d’esbrinar quants d’ells havien caigut a les batalles. Quan anaven cap a les batalles, cada un posava una pedreta a dalt d’aquella roca grossa que hi ha a les terres de conreu d’Adi-Tesfu. Quan tornaven, els que encara vivien agafaven una de les pedretes que havien deixat. D’aquesta manera, comptaven quants havien perdut la vida a la batalla. Les pedretes arreplegades encara hi són, a dalt d’aquella roca. Encara hi ha la norma de dir d’algú ben plantat que és un Romay. Al tipus d’espasa més forta i més llarga també se’l coneix com un Romay –va dir el senyor Haile movent el cap de manera pensívola.

– Ho escriuràs, això? –em va demanar ell després d’una pausa breu.

– Sí, pare. La història de l’extinció, especialment, no la coneixia –vaig contestar.

– Fill meu, no creus que seria millor si escriguessis sobre el nostre dolor, en lloc de contes sobre el poble dels Rom? També estam al caire de l’extinció. No hi ha diferències entre nosaltres i els Qom Rom. L’única diferència és que el poble dels Qom va haver de cavar les seves pròpies tombes i esperar la mort, ajaguts dins de les tombes. Per al nostre poble, és abominable cavar la pròpia tomba. Però estam prop de l’extinció, com el poble dels Rom –va dir mirant cap al terra.

“Escriu sobre el nostre dolor!”, em repetia jo al cap. Era un sentiment dolorós. Ja havia començat a sentir al meu cor el dolor profund tant del pare com del fill. Intentar escriure un sentiment dolorós de manera acurada és, d’alguna manera, un sentiment dolorós. Estava desconcertat amb el que estava fent.

Salomon, que escoltava en silenci, es va posar dret i va sortir. Jo sabia que li passava alguna cosa i el vaig seguir.

Vaig veure les llàgrimes que li brollaven i brillaven. No és propi de la cultura d’aquesta societat que un home plori. A un cadell mascle se l’educa en la creença que ha d’enfrontar-se als reptes de la vida i que no ha de deixar anar ni una sola llàgrima davant cap problema. Únicament dels cadells femelles es diu que tenen “la capacitat de deixar que les llàgrimes corrin”. Si més no, com que se’ls permet que les llàgrimes corrin, de vegades el seu dolor és menys intens que el dolor interior que pateixen els homes.

– Ei, Salomon, estàs bé? –vaig preguntar.

– He sentit les paraules del meu pare molt endins. Té raó quan diu que no estem millor que el poble dels Rom. Quina diferència pots veure entre aquest poble i el cementiri del poble dels Rom a Debesh? Mai no hi ha hagut, en aquests voltants, un poble tan ple de gent i tan viu com el nostre. I ara, en aquest poble

només hi queden dues ànimes: el meu pare i la meva àvia Wazhi! Mira l'església; tres quartes parts estan envoltades de tombes. El recinte de l'església ja està ple i ara ens veiem forçats a convertir les terres on hem conreat sorgo i ordi en un cementeri! –va dir mentre deixava que la llàgrima que intentava controlar fluís com una presa trencada.

Jo també vaig esforçar-me a controlar les llàgrimes, mentre el consolava.

– Pobre pare... T'ha dit que és abominable cavar la pròpia tomba? Creus que hi ha res que puguem dir que és abominable, en aquests temps? Fa una setmana, el meu amic Rezene i jo ja havíem cavat una tomba per a ell al costat de la de la meva mare. Ja he fugit de l'exèrcit, o sigui que abans que em vinguin a arrestar me n'he d'anar d'aquest país. Ja hem acabat amb tots els animals, venent-los i matant-los per tenir menjar. Què pots fer amb un ésser humà? No el pots vendre ni bescanviar. He esperat el meu pare tot un any. Però ara me n'he d'anar. Tenia por de tenir vergonya, si moria aquí tot sol i ningú no el veia. Però ara el meu amic Rezene el pot portar a la tomba. Què se n'ha fet, del meu poble! ¿Com pot ser aquí, cap dels joves que podria cavar una tomba?! –es va posar les dues mans al cap, com si li haguessin dit que algú havia mort, i va gemegar: “Ai! Ai! Ai!” Era l'últim gemec de dol pel seu pare i el seu poble extingit!

Em vaig quedar quiet al pati, sense saber què fer.

Les paraules del senyor Haile em sonaven una vegada i una altra al cap: “Fill meu, no creus que seria millor si escriguessis sobre el nostre dolor, en lloc de contes sobre el poble dels Rom? També estem al caire de l'extinció. No hi ha diferències entre nosaltres i els Qom Rom. L'única diferència és que el poble dels Qom va haver de cavar les seves pròpies tombes i esperar la mort, ajaguts dins les tombes. Per al nostre poble, és abominable cavar la pròpia tomba. Però estem prop de l'extinció, com el poble dels Rom”. Havia vingut amb la intenció d'escriure sobre els Qom Rom, però em vaig submergir en el dolor del nostre poble, del qual mai no puc donar l'explicació que mereix. Igual que Salomon, vaig decidir fugir-ne. Tot i que vaig poder posar-hi distància física, mai no he aconseguit deslligar-me del dolor. Mai no és possible separar-se d'allò que se t'ha enfonsat a la sang i al cor.

Número 92

Selam Kidane

M'agradaria saber com et deia,
la teva mare, tan bonica...
Potser et deia Berhan? Llum meva.
O potser et deia Haben? Orgull meu.
Potser et va dir Qisanet... Descans.
O eres Awet? Victòria...
Digues, petit, et va posar el nom de la seva esperança?
O de les seves aspiracions, o dels seus somnis?
Et va posar el nom del germà que havia perdut?
O del seu pare, que fa temps que se n'havia anat?
Et va posar el nom del desert que havia travessat
o de la terra que havia deixat enrere?
O potser el nom de la terra que havies d'heretar?
Digues, petit, com et deia la mare, tan bonica?
Perquè no suc suportar que et diguis Número 92...

(Selam Kidane viu a l'exili, i és la coordinadora internacional de Release Eritrea, una organització de defensa dels drets humans del poble eritreu)

Veniu a la ciutat i prospereu.

Ei, tigre, cérvol,

lleó, perdeu el rugit.

Podeu governar-vos amb justícia.

Serp, no cal que mosseguis

el colom quan el beses.

I guineu, oblida l'engany

quan parlis amb el conill.

A la ciutat tots convivim.

La llei de cada home

contra tots els homes

és de la jungla.

Deixeu-la enrere.

Feu el salt.

El canvi serà bo.

Proveu el meu llit, per dormir.

(Meles Segusse és un escriptor, poeta i periodista eritreu. És a la presó des de l'any 2009)

PEN

associació per a la promoció
de la llengua catalana
a les illes Balears i a
la península Ibèrica
i a l'estranger

Escrits d'Eritrea - V Premi Veu Lliure-PEN Català a Dessale Berekhet

Àvia dolça meva

Yirgalem Fisseha

Si hagués arribat fins a tu
tot hauria estat millor.
Hi hauria trobat
tantes monedes, a les teves mans,
tantes coses per escoltar, a la teva boca.

Deixem-ho córrer, no vaig tenir sort,
i ara vinc com per fer una xerrada.

Tots els que et coneixen, no sé com, repeteixen
que cada vegada que ens trobàvem agafava coses teves.
Una part de les teves faccions,
una miqueta de la teva compassió,
una fracció de la teva intel·ligència,
la meitat de la teva saviesa;
tot això he rebut, segons m'han dit.

Però se m'han marcit les teves mans, tan generoses,
i se m'ha perdut la plenitud de la nostra semblança.

He de saltar una tanca per afluixar els punys,
que fa setmanes que vaig tancar.
Perdona'm, dolça àvia meva,
voldria poder donar, però d'on?

(Yirgalem Fisseha és poeta, i és de les poques dones periodistes d'Eritrea. És a la presó des de febrer de 2009)